

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 630/2021-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku (sudca spravodajca) a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Michalom Treščákom ml., Thurzova 6, Košice, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní pod sp. zn. 8T/56/2014 (pôvodne sp. zn. 2T/56/2014) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 8T/56/2014 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Bratislava I sa **prikazuje**, aby vo veci **konal** bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľke **priznáva** finančné zadost'učinenie **2 500 eur**, ktoré jej **je** Okresný súd Bratislava I **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Bratislava I **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkový stav veci

1. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh doručenej ústavnému súdu 28. októbra 2021 vyplýva, že prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava I podal 12. novembra 2014 obžalobu (4Pv 136/12/1101) pre pokračovací zločin podvodu spáchaný spolupáchateľstvom podľa § 20 k § 221 ods. 1 a 3 písm. a) Trestného zákona na tom skutkovom základe, že po vzájomnej dohode spoločným konaním obvinený 1, vystupujúci ako prezident Obchodnej a priemyselnej komory pre východné trhy (ďalej aj „OPK“), a obvinená 2, vystupujúca ako zamestnankyňa OPK, uzatvorili s poškodenou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „poškodená spoločnosť“), zmluvu o dielo. Predmetom zmluvy bola rekonštrukcia kultúrneho domu v obci Omastiná za cenu 770 175,88 eur. Poškodená spoločnosť postúpila pohľadávku na sťažovateľku, ktorá je zároveň konateľkou poškodenej spoločnosti a ktorá postúpením pohľadávky vstúpila do trestného konania ako poškodená.

II.

Argumentácia sťažovateľky

2. Sťažovateľka argumentuje tým, že ani po podaní obžaloby 12. novembra 2014 v konaní sp. zn. 2T/56/2014 sa trestné konanie nezefektívnilo, celková dĺžka konania od vznesenia obvinenia trvá približne 10 rokov. Z chronologického hľadiska od doručenia obžaloby súdu 13. novembra 2014 bolo nariadených viacero termínov hlavného pojednávania, avšak tie boli z veľkej miery odročené z dôvodu obštrukcií na strane obžalovaných. Sudca nevykonal žiadne opatrenia, aby zamedzil vzniknutému stavu. Trestná vec bola 13. marca 2020 pridelená inému senátu 8T, no aj napriek urgencii sťažovateľky okresný súd nekonal a bol nečinný skoro 20 mesiacov. Za posledné obdobie nebol okresným súdom vykonaný žiaden procesný úkon.

3. Sťažovateľka sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prerokovanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznal finančné zadosťučinenie 7 000 eur a náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

4. Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení uviedol, že v trestnej veci sťažovateľky bude nariadený termín hlavného pojednávania v dohľadnej dobe, a to najmä s ohľadom na už prijaté

opatrenia spojené s pandemickou situáciou. Ďalej uviedol, že z obsahu ústavnej sťažnosti nevyplývala skutočnosť, že by sťažovateľka podala na okresnom súde sťažnosť na prietahy v konaní. Okresný súd preto preskúmal spisový materiál a zistil, že sťažovateľka 19. novembra 2020 podala žiadosť o konanie adresovanú priamo v konaní. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka síce prostredníctvom už opísaného konania upozornila zákonného sudcu na možnosť vzniku prietahov, avšak ako účastníčka konania nevyužila všetky jej dostupné možnosti odstránenia prietahov v konaní, a to najmä procesné možnosti garantované § 55 ods. 3 Trestného poriadku (ďalej len „TP“).

5. Okresný súd konštatuje vznik prietahov v konaní, avšak poukazuje na viacero faktorov, ktoré ich spôsobili – od roku 2014 bola vec prerozdelená medzi troch sudcov okresného súdu, vznik pandemickej situácie, správanie procesných strán s dopadom na odročenie nariadených termínov hlavného pojednávania.

III.2. Replika sťažovateľky:

6. Sťažovateľka vo svojom vyjadrení k námietke okresného súdu týkajúcej sa nevyužitia všetkých prostriedkov nápravy uviedla, že v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) takáto skutočnosť nemôže mať za následok odmietnutie ústavnej sťažnosti (rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07).

7. Nestotožňuje sa s námietkou okresného súdu, že k odročeniu hlavných pojednávanií dochádzalo najmä zo strany účastníkov konania. Okresný súd podľa nej mohol a mal zabezpečiť účasť obžalovaných na nariadených hlavných pojednávaniach využitím prostriedkov vyplývajúcich z TP – napr. uložením poriadkovej pokuty a podobne.

8. Rovnako sa sťažovateľka nestotožňuje s námietkou okresného súdu, že vykonaniu hlavného pojednávania bránila pandemická situácia. Sťažovateľka uviedla, že nemožnosť vykonať hlavné pojednávania netrvala počas celej epidemiologickej situácie, ale len v určitých mesiacoch, keď boli v platnosti vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky, ktoré normovali vykonanie len určitých pojednávanií. Sťažovateľka preto nesúhlasí s argumentáciou okresného súdu, že počas posledných dvoch rokov nemohol vykonať hlavné pojednávanie, a opätovne pripomenula, že konanie len na súde trvá takmer sedem rokov.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne

o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

10. Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach vyslovil, že základné právo na konanie bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy (podobne čl. 6 ods. 1 dohovoru) sa v prípade konania pred orgánmi činnými v trestnom konaní chráni po začatí trestného stíhania, keď sa občan stáva účastníkom tohto konania buď ako obvinený, alebo poškodený (II. ÚS 41/98, II. ÚS 20/02). Účel základného práva na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorým je predovšetkým odstránenie stavu právnej neistoty nielen obvineného, ale aj poškodeného ako strán v trestnom konaní, sa sleduje konaním a rozhodovaním príslušných orgánov v primeranej lehote (III. ÚS 99/02). Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota strán v trestnom konaní neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu o vine, resp. nevine obžalovaného a na tento výrok nadväzujúcich ďalších výrokoch nastoľujúcich práva a povinnosti. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v konaní pred súdom, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty.

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť vecí, správanie účastníka konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre dotknuté osoby (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľky.

12. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti vecí, ústavný súd konštatuje, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a skôr zapadá do bežnej agendy všeobecných súdov. Z hľadiska skutkovej zložitosti ústavný súd pripúšťa, že k predĺženiu konania mohla čiastočne prispieť aj neprítomnosť obžalovaných, prípadne ich obhajcov na hlavnom pojednávaní, ako aj nepriaznivá pandemická situácia. Ústavný súd však zastáva názor, že v okolnostiach danej veci pri sústredenejšom a najmä efektívnejšom postupe okresného súdu bolo možné postupovať plynulo, a tým odstrániť stav právnej neistoty sťažovateľky.

13. V správaní sťažovateľky neboli zistené skutočnosti, ktoré by vplývali na dĺžku trestného konania. Ústavný súd zohľadnil aj význam sporu pre sťažovateľku, ktorá si uplatňuje nárok na náhradu škody v trestnom konaní (rozsudok ESLP z 5. 7. 2005 vo veci Krumpel a Krumpelová proti Slovensku, sťažnosť č. 56195/00).

14. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou, t. j. takým konaním,

ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

15. Z ústavnej sťažnosti, ako aj z vyjadrenia okresného súdu vyplýva, že k zbytočným priet'ahom v konaní došlo nečinnosťou okresného súdu, ale aj nesústredenosťou v súvislosti s málo efektívnym prístupom k obštrukciám zo strany ostatných osôb. Vo vzťahu k argumentácii súdu v súvislosti s personálnymi problémami, akými sú aj opakované výmeny sudcov, doterajšia judikatúra ústavného súdu v tomto smere formulovala stanovisko, podľa ktorého otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03).

16. Ústavný súd konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je v okolnostiach danej veci neakceptovateľné, aby napadnuté konanie trvalo takmer sedem rokov. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní spôsobil vznik zbytočných priet'ahov, čím porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.

Príkaz konať, primerané finančné zadost'učinenie a náhrada trov konania

17. Podľa § 133 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „ZUS“) ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

18. Keďže napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti ešte právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) ZUS prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8T/56/2014 konal bez zbytočných priet'ahov.

19. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadost'učinenia 7 000 eur. Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). So zreteľom na dĺžku konania pred súdom (7 rokov), ale aj s prihliadnutím na dobu od obvinenia (10 rokov) a na celkové okolnosti konania ústavný súd považoval za dôvodné navýšiť ochranu o relatívnu satisfakciu. Tiež zohľadnil, že už samotná deklarácia porušenia základných práv, príkaz konať, ako aj náhrada trov konania implicitne zahŕňajú aj satisfakčný prvok (I. ÚS 70/2012). V okolnostiach prípadu vrátane skutočnosti, že išlo o postúpenú pohľadávku, bolo sťažovateľke podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznané primerané finančné zadost'učinenie 2 500 eur.

20. Sťažovateľka má nárok na náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti a replika)

v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur spolu s 20 % DPH (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 691,34 eur s DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. januára 2022

Peter Straka
predseda senátu